

מסורת הש"ס

[illegible]

תורה אור השלם

1. כִּי אֶת הַבֶּכֶר בֶּן הַשְּׁנוּאָה
וַיִּבְרָר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בָּכֹל
אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ כִּי הוּא
רִאשִׁית אֲנִי לוֹ מִשְׁפָּט
הַבְּכֹרָה; דְּבָרִים כֵּאֵלֶּה

מוסף רש"י

וַיְהִי וְהָיָה זֶה מִצְוָה בְּקֶטֶל
שֶׁמֶלֶךְ אֶת הַמֶּלֶךְ מִמִּי יֵרֵד
(ב' י"ב: ב'), וְלֹא יֵרֵד
לְפָנָיו. וּמִדִּבְרֵהוּ: לֵדָן לֵדָן עֲלֵיהֶ
יִמְנֹחַ לְאֶסְכּוּרֵי לֹא קָדְ שׁוֹלֵה
לְהַלְוֹת מִזֶּה מִשְׁכָּלוֹ מִלְּפָנָיו הִי
וְהַמְּעִימָה וְהִי עֵטֶל כְּרוֹחַ, אֲלֵכ
הַיֵּהֶב לֵדָן קִיבֵל מֵדָן אֲלֵכ
מִמֶּלֶךְ מִמֶּלֶךְ דְּרִי לִיֹּה (ש"ס),
וְיִדְרִי. אֵל הַיֵּהֶב כֵּן הַשְׁעָה
יִסֵּר, יִכְרֹת וְאֶחָדֵיהֶם. אֲשֶׁם
כִּי ב"ד מִכִּרְסֵי אֲחֵרֵי, וְאֲמֵן
וְעֵלְיוֹ אֲבִי לִמֵּד וְזֶה בְּנֵי כָּר
יִסְלֹף בִּי שֶׁמֶלֶךְ (יְבִיחֹת) אֲלֵכ
הַיֵּהֶב קִיבֵל אֲמֵן, וְאֲמֵן אֲשֶׁם
לִמֵּד, וְאֲשֶׁם שְׁמִיחִיק אֲחֵרֵי
(דְּשִׁמְשִׁים ב' י"ב: ב'), וְזֶה
כֵּן גִּירָשָׁה. וְכֵן כֵּן הֵיחָל
(יְבִיחֹת) אֲלֵכ שְׁמִיחִיק
הַסְּמִיחִיק וְיֵלֶדֶת לִי זֶה, אִלּוּ
שֶׁמֶלֶךְ אֲשֶׁם גִּירָשָׁה, וּכְפָלָה
אִלּוּ הַמְּדִמִּים יִסֵּר, מִמֵּי לִי כְּכֹר
מִמֵּי לִי לְכַד אֲחֵרֵי (דְּשִׁמְשִׁים
ב' י"ב: ב'). כִּי חֲלֹזֶה, חֲלֵל
מִדְּבָרֵי, גִּירָה חֲלֹזֶה אֲלֵכ
גִּירָשָׁה, וְאֲשֶׁם יִדְבָקֵן לִי
בְּעֹמֹת (ב' י"ב: ב'). מִדְּמִיחִיק וְאֲשֶׁם
גִּירָשָׁה, אֵל אֲמִרְיֵן הֵם דְּקָרָה
אֲסִמְכֵמֶה עֲנֵמֶלֶךְ (דְּשִׁמְשִׁים ב'
דְּשִׁמְשִׁים), וְהַמְּדִמִּים אֲמִרְיֵן אֲמִרְיֵן
נִאֲמֹן. אֲסִמְכֵל קִימִי אֲלֵכ
עֲנִינִי כְּכֹר לִי פִלְגִי (דְּקִמֹן)
אֵל כְּכֹר לִי אֲלֵכ חֲלֵל
וְכֹכֵן שְׁמִיחִיק כִּהָר שֶׁהָא
כְּכֹר בְּשׁוֹף הַסִּתֵּכְ (ש"ס),
הַמְּדִמִּים בְּשׁוֹף הַסִּתֵּכְ

מוסף תוספות

א. כיון שהדבר תלוי בטעם
והסבבדאר אין חילוק בין קרן זה
לשאר דינן התלוין בטעם
והסבבדאר לאוהר ענין יש
לדלדמותו. מוס' הלא"ש. ועי'
מנרס"ב. קדמאר קרן זה
שיטת שליח יעשה דקרי ליה
שורדאר. מוס' עינין: ד' ו' ו' ו' ו'
אלמור. ו' ולשון מוס' נב"צ ד' ד'
קסן: כיון שנאמר בכל ענין
האקטיוס הכתוב ואפי' לא אחד
במבני הקטנים. דאמרא לא
הכבור יכיר בן השנואה יכיר.
נעני מרן. ה. דאפילו
לעזרי' לשון הקדמאר דקני'
מחזיק טיבול שו עובר ה' משמע

וַיִּחְיוּ זֶה וְזֶה מִמָּאָן נֶקֶט. קא ס"ד שלא קבל מעות אלף מאנא
מֵהֶם הָאֵל וְדָא מְדַכְרִי דְכִיר זְוֵי דִמְאָן קַבִּיל: וְלֹא יֵדִיעַ.
אִין יָדוּעַ לָנוּ: כּוּמָן שְׂבַעֲלֵי דִינִין עוֹמְדִין לִפְנֵינוּ. רִמְיָא עֲלֵיהּ
לְמַדְכֵּר שְׁעֲדִין לֹא יֵלָא מַשֵּׁס. מִשְׁגַּמְרוּ יֵאָדָם דֵּינִס וְאוֹמֵר
לִפְנֵי פְלוֹנִי וְכֹלִי אִישׁ פְּלוֹנִי אִישׁ חֲצִי
שְׂאִין צַעֲלֵי דִינִין עוֹמְדִין לִפְנֵינוּ מו
לֹא רִמְיָא עֲלֵיהּ לְמַדְכֵּר: וַיִּחְיוּ
זְוֹכָא מֵאָן נֶקֶט. צִיד אִזְוֵה מֵהֶם
פֶּסַק דִּין שֶׁל זְכוּת: וַיִּסְהַר וַיִּנְדִּינֵיהּ.
לְמַה לֵּי כוּלֵּי הָאֵל לְמִיחָר אִינוּ נִלְמָן
נָמוּ לָנוּ וְלִאֲמוֹנֵנוּ נִדְדֵּר הוּא עֲלָמוּ
זֶה אֲחֵר יִדְוֹנֵס לְפִי טַעֲמוֹנֵס: צְוֹדָא
דִּינִי. בְּדִין שְׂאִינוּ תְלוּ בְּטַעֲס אֵלָּא
הֵכֵל וְצִפִּי שֶׁל דִּיין כִּי הִיאֵד דְּכִמְזוֹת
(דף פה:) דְּלֹאֵר נֶכֶס לְטוֹבִיָּה וְאִתּוּ
שְׂנֵי טוֹבִיָּה שְׂנִיָּס קְרוֹצִיס שְׂנִיָּס
שְׂנִיָּס וְאֲמִרְנִין שׁוֹדֵף דִּינִי לְמִי
שִׁתְּנֵד לִבְ דִּינִין לִזְמֵר דְּרֵאֵל לִי
זֶה הִיא רִגִּיל אֲלָלוּ יוֹתֵר וְלֹא נָתַן
וְכִיוֹן שֶׁפֶסַק כֵּן אִם צֵא לְחֹזֵר אִינוּ
חֹזֵר וְלִפְיֶכֶךְ אִין רוֹצִין לְחֹזֵר מִדִּין

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושיין

עַד.

שְׂדֵה דִרְיִינִי. פִּי בְּקוֹנְטֵרס דְּרִין שֶׁאִין תְּלִיז בְּטַעַם אֵלֶּה הֵכֵל
לְפִי רִאשׁוֹת עֵינֵי הַדִּירְיִין כִּי הֵיחָל לְכַוּנוֹת (דף פה:) דֵּהֲהוּ
לְאֹמֶר נִכְסֵי לְעוֹבִיָּה וְחֹמֶר מְרִי טוֹבִיָּה שְׁמֵיהּ קְרוֹבִים שְׁמֵיהּ שְׂכִינִים
וְאֹמֶר שְׂדֵה דִירְיִי פִּירוּשׁ לָמִי שֶׁמִּתְּחִלָּה לֹבֵז הַדִּירִין לֹמֵר שׁוֹה אִשָּׁה הִיא
אֹהֲבִים יוֹתֵר מִלֵּה אֵלֶּה נִתְּן וְקִשָּׁה לְרִ"ת

וַיִּנְחִיזוּ זֶזוּי מִמָּאָן נִקֵּט לֹא צְרִיכָא דַּנְקֵט
מִתְרוּיֵיהּ וְאָמַר חַד מִדְּעֵתָאֵי וְחַד בַּעַל כּוֹרְחֵי
וְלֹא יָדִיעַ הִי מִדְּעֵתוֹ וְהִי לֹא מִדְּעֵתוֹ ^אנִאֲמָן
דִּיִּין לֹמַר לֹזֶה זִכְתִּי וְלֹזֶה חֵיבִיתִי בְּמָה
דְּבָרִים אֲמֹרִים שְׁבַעֲלִי דִּינִים עֹמְדִים לִפְנֵי
אֲבָל אֵין בַּעֲלִי דִּינִים עֹמְדִים לִפְנֵי אֵינוֹ נִאֲמָן
וְנִיחִיז וְזֹכֹתָא מֵאֵן נִקֵּט לֹא צְרִיכָא דַּקְרִיעַ
זִכְוִתֵּיהּ וְנִיחֵדֵר וְנִיִּדְיִנְיָנָהּ ^בבְּשׁוּדָא דִּיִּנִי
אָמַר רַב נַחֲמָן יִשְׁלֶשֶׁה נֶאֱמָנִין עַל הַבְּכוֹר
אִלּוּ הֵן חִיָּה אֲבִיו וְאָמֹו חִיָּה לֹאֲלֹתֵר אֲמֹו כָּל
שְׁבַעָה אֲבִיו לַעֲוֹלָם ^גכִּדְתֵּנִיָּא יִיכִיר יִכְרֵנוּ
לְאַחֲרִים מִכָּאֵן אִ"ר יְהוּדָה נֶאֱמָן אֲדָם לֹמַר
זֶה בְּנִי בְּכוֹר יִכְשֶׁם שְׁנֶאֱמָן לֹמַר זֶה בְּנִי
בְּכוֹר כֵּךְ נֶאֱמָן לֹמַר זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה וְזֶה בֶּן
חֲלוּצָה וְחֲכָמִים אֹמְרִים אֵינוֹ נֶאֱמָן; אֲבָא
שְׁאוּל הִיָּה קוֹרָא לְשִׁתּוּקֵי בְּדוּקֵי; מֵאִי בְּדוּקֵי
אֵילִימָא יִשְׁבּוּדְקִין אֵת אֲמֹו וְאֹמַרְתָּ לְכִשֵּׁר
נִבְעֵלְתִי נֶאֱמַנְתָּ כְּמָאֵן כִּרְבִּן גְּמִלְיָל תִּנְיָנָא
חֲדָא וְיִזְמָנָא ^דדִּתְנִן הִיתָּה מַעֲוִבֵּרְתָּ וְאִמְרוּ
לָהּ מָה טִיבֹו שֶׁל עֹוִבֵּר זֶה אֲמַרְתָּ לֶהֱם מֵאִישׁ
פְּלוּנִי וְכֵהֵן הוּא רְבִּן גְּמִלְיָל וּר' אֲלִיעֶזֶר
אֹמְרִים נֶאֱמַנְתָּ וּרְבִי יְהוֹשֻׁעַ אֹמַר לֹא מִפִּיָּה
אֵנוֹ חֵיִין וְאָמַר רַב יְהוּדָה ^האֲמַר שְׁמוּאֵל
יִהְיֶה כִּרְבִּן גְּמִלְיָל יִחְדָּא לְהַכְשִׁיר בַּהּ וְחֲדָא
לְהַכְשִׁיר בְּבִתָּה הֵנִיחָא לְמָאֵן דְּאָמַר ^ולְבָרֵי
הַמְכֻשֵּׁר בַּהּ פּוֹסֵל בְּבִתָּה אִלָּא לְמִ"ד לְבָרֵי
הַמְכֻשֵּׁר בַּהּ מְכֻשֵּׁר בְּבִתָּה אֲבָא שְׁאוּל
מֵאִי אַתָּא לְאַשְׁמוּעִינִן דְּאֲבָא שְׁאוּל עֵדִיפָא
מִדְּרַבִּן גְּמִלְיָל דְּאִי מֵהֵתָם ה"א הֵתָם
דְּרֹוב כְּשֵׁרִין אֲצֵלָה אֲבָל הֵיכָא דְּרֹוב פְּסוּלִין
אֲצֵלָה אֵימָא לֹא צְרִיכָא אָמַר רַב יִהְיֶה
כְּאֲבָא שְׁאוּל: **מֵתִנִּי** ^זכָּל הָאֲסוּרִין לֵבָא
בְּקַהֵל מוֹתֵרִים לֵבָא זֶה בֹּזֵה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹסֵר ^חרַבִּי ^טאֲלִיעֶזֶר אוֹמַר יוֹדָאן בּוֹדָאן מוֹתֵר
וְדָאן בְּסַפִּיקִן וְסַפִּיקִן בּוֹדָאן וְסַפִּיקִן בְּסַפִּיקִן
אֲסוּר וְאִלּוּ הֵן הַסַּפִּיקוֹת שְׁתּוּקֵי אֲסוּפִי
וְכֹתִי: **גַּמְ'** מֵאִי כָּל הָאֲסוּרִין לֵבָא בְּקַהֵל
אֵילִימָא מְמוּזֵרִי וְנִתְּנִי שְׁתּוּקֵי וְאֲסוּפִי הָא תִּנָּא
לִיָּה רִישָׁא ^ימְמוּזֵרִי וְנִתְּנִי שְׁתּוּקֵי וְאֲסוּפִי
מוֹתֵרִים לֵבָא זֶה בֹּזֵה וְתוֹ ר' יְהוּדָה אוֹסֵר
אֲהִיָּא אֵילִימָא אוֹדָאן בְּסַפִּיקִן הָא מִדְּקִתְנִי
סִיפָא ר"א אוֹמַר וְדָאן בּוֹדָאן מוֹתֵר וְדָאן
בְּסַפִּיקִן וְסַפִּיקִן בְּסַפִּיקִן אֲסוּר מִכָּלֵל דְּר' יְהוּדָה
לֹא סְבִירָא לִיָּה וְכִי תִימָא ר"י אוֹסֵר
אֲגַר בְּמִזְזוֹרֵת מִיָּדִי גַר בְּמִזְזוֹרֵת קִתְּנִי כָּל
הָאֲסוּרִין לֵבָא בְּקַהֵל קִתְּנִי אָמַר רַב יְהוּדָה
חֲכִי

דאי צסגרא תלמי מילתא כדפי
 קנוטרס אמאי לא אמרין דנהדר
 ודייניה דמסתמא לא יהפוך סברו
 ראשונה^א ועוד פ"ק דגיטין (דף ד:)
 אמרין הילך מנה לפלוני כו' תני
 חדא הלך ומלאו שמת יחזור יורשי
 המשלה ותנא אידך יורשי מי
 שנשתלמו לו ומסיק כגון אמרו שולא
 עדיף והתם אי אפשר לפרש פי'
 הקונטרס^ב לכן פרי"ט שולא דדייני דכל
 מה שיראה הדיין לעשות יעשה דהפקר
 צ"ד הפקר ושולא לשון השלכה
 כמו ו' רמא צים דמתרגמינן שדי צימא
 (שמות טו) ורביא לפר"ט מההיא דפי'
 מי שהיה נשוי (מכות דף ד:)^ג הצי שני
 שטרות שיהיו ציוס אחד אמו תרבייהו
 קמיה דרב ששת ואבגי רב ששת אחד
 מנייהו דהר אחד לקמיה דרב נחמן
 ואבגייה לאידך אחד קמיה דרב ששת
 אמר ליה מ"ט עבד מר הכי אמר ליה
 משום דקדים פי' שאחד מן השטרות
 נכתב בצקר והאחד צערב ואמר
 ליה אמר ורשעים יצטינן דכתבי
 שעי ואמר ליה ואת מאי דעתך דאמר
 ליה שולא דדייני אמר ליה אנא נמי
 שולא דדייני אמר ליה אנא דיינא
 ומר לאו דיינא והשתא לפר"ט ניחא
 הא דקאמר אנא דיינא ומר לאו דיינא
 דלריך דיין קבוע לומר דהפקר צ"ד
 הפקר ורב נחמן היה דיין קבוע
 אנל לפי' הקונטרס דפי' דצסגרא
 תלמי מילתא מה לנו דיין קבוע
 פשיטא דספרת רב נחמן לא הוה
 עדיפא מספרת רב שמש;

כַּשֵּׁם שֶׁאֵדָם נֶאֱמָן לִזְמַן זֶה

בכור כך נאמן לוֹמֵר וזה
בני בן גרושה וחלוצה. וא"ת
מנ"ל לר' יהודה הא דנאמן לומר
זה בני בן גרושה וחלוצה בשלמא
זה בני בכור דין הוא שיהא נאמן
עליו משום דהוי טוב לולד שע"י
כן יכול פ' שנים אצל לפסולו אמאי
נאמן וי"ל דהא דנאמן לומר זה בני
בכור מיידי בתינוק דין הבנים דאומר
על קטן שצנניו שזה בכור ואפ"ה
נאמן ואע"ג שע"י שהוא מעיד על
זה שהוא בכור מחזיק את הגדולים
לממזרים ורבינו אליהו מפרש דהיינו
טעמא דנאמן משום דכתיב כי את
הבכור בן השנואה יכיר ואמרין לעיל
(דף קנ"ג) שנואה צנישויה כלומר
שהיא צללה וקאי יכיר אחריויהו יכיר
שהוא בכור ויכיר שהוא בן גרושה
וחלוצה דשנואה צנישויה וכן מלאמי

פ) צירושלמי¹ [והא דקאמר כשם כו' משום דפשטיה דקרא משמע דקאי
טפי אהכרת צבור. ת"י]

א מהתם ה"א ה"מ היבא דרוב כשרים אצלָה. כגון פנויה ורוב העיר משליץ לכהונה וא"ת אחאי לא פריך למאן דאמר (כתובות דף יג.) דמאן דמכשיר מכשיר אפי' ברוב פסולין אלא מהי אחא אבא שאול לאשמועינן הוה ליה למיתני מילתא דאבא שאול גבי האי מילתא דרבן גמליאל דכתובות (סג.) דכפרין בסמוך למ"ד לזבדי המכשיר זה מכשיר צתה וי"ל ב' דמתני' דהתם ב' אשמועינן רבן גמליאל מידי אפי' ברוב פסולין כ' אשם לזבדיה דמיתיה התם וז' עדות שהאשם כשירה לה כ' וכן אינטיין לאשמועינן הכא מילתא דאבא שאול לזבדי המכשיר הייתה מעוצרת^י חד להכשיר זה וחד להכשיר צתה דאיחא התם:

[illegible]

עין משפט
נר מצוה

ל' א ב טו"ע חו"מ ס' כג:
ל' ג מ"י פ"ב מהל' נחלות
הל"ד סמג עשין 5 טו"ע
חו"מ ס' רעז סעי' יב:
ל' ד מ"י פט"ו מהל' אסורי
ביאה הלכה טז סמג לאוין
הרא:

לפי ה' מ"ה שם ה' ה' וסמג
שם טו"ש"ע אה"ע ס"ד
סע"י כו:
מ' ו' ז' ה' מ"ה שם ה' ה' א
ופי"ה ה' א"ה סמג ש
טו"ש"ע אה"ע ס"ד ו סע"י ז:
מ"ה ט מ"ה שם פט"ו ה' כ"ה
סמג לארץ ק"ז טו"ש"ע
אה"ע ס"ד סע"י כד:
מ"ה ז מ"ה שם ה' כ"ה טו"ר
ש"ע שם סע"י כו וסע"י
ל"ה וסע"י לז:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שבדקין וכו'
ליתני הא דאבא שאול. ע'
חולין דף פב ע"ב מד"ה תנינא:

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה חלה וכו' דר"ג
לא האמינה:

תוס' ר"י תזקז

ותחזרו וזהו קסיד שלא קבל
מעות ולא מאחד, היכלך
הוא זכור וזהו ממך
המעות, היכלך נשאל ממך
כל דם דמי וזהו זכור
לך זה וזהו אנכי זכור
לזה כשרתי ולא ידע. כח
הוא כשרתי מצעת [כח
הוא ידענין גרסין], ולא ידע
אלו גרסין, אצ"ט
ואמר לו מברתי וקבלתי
המעות מדתי זכור נאמן
דאנן סודי שניתו וכו' לך
כך משתלשלו מלפניו. ויפשי
היה לו צרכא, געלט אם
אל קבל מעות ולא מאחד
אצ"ט שלא קבלתו בידו נאמן
כשנים, והוא האמרני
כאן אפילו באחד כשאין
המקד יוצא מתחת ידו, ומייר
שלוק קבלתו ששכריו אמר
לזה מברתי וקבלתי המעות
ברצוני הוא דאני נאמן אפילו
באחד, וזהו חזר וידע
ממך מלק קבלתו, וקא תלו
ידוע היכלך הו"ל דין שנים
אחרונין ששקלתי וזה תמה גרול
בשולחן ערוך בידו חזר וידע
ממך אל אחד אצ"ט ידע
כשנים, וזהו מברתי אמאל
ועדיל וזהו מברתי אמאל
אל נאמן דבר אחי. ויעקב
הפירוש שקבחו בידו וקבל
כשנים שהרי בידו ליתנו למי
שעלה, וזהו חזר וידע
ממכיו וזהו חזר, הריאת, קבל
נאמן שנים אם לא יבא
האחר עדים. פ' אינו נאמן
כשנים (אולי דבר אחד.
ומוכיח וזהו זה, כלומר ידע
ממך מלק המעות וזהו עדרות
עדות כח זהו דאני זכור
זהו ממך קבל המעות. אל
הוא אצ"ט לברית שניא

המקח בידו נאמן כעד אחר,
ותבא מיריו שחשדו אכזר אף
המקח המעות, דמיריו
לשקת משניהם, הוא זרוע
רשיתו, כלומר הוא זרוע
נאמן נאמן קדמך מטעם
שאין שם עדות לאל הליכך
הזל זרין שנים אחוזין בטלות.
והמסביר רבינו
שקבלוהו עליהם לזון להם
זה הדין מירי. שבעלי דינים
נבחרים לשפוט. ויש
זרין, ונאמן, ופסא זר איה
מזון אחר, וזאת דין של
וכות. קדמית. שנתקדש. שרא
דמירי. כגון הארץ המבטחת
(פסח, ב) דאמר נכסי לטוביה
למחר בזה ליתן, וכיון שפסח
הוא צ"ש מירי, והעיקר נאמן
קדמית פסח זרע אף זרין
והזרוע ראו אל בקהל, אבל
נכסיהם ואם אל (ב) דאך את